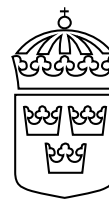

Regeringens proposition

2019/20:38

Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer

Prop.
2019/20:38

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 november 2019

Stefan Löfven

Mikael Damberg
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår lagändringar med anledning av ett avtal med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer. Förslagen innebär att den svenska polisen ska få ta emot bistånd från norska särskilda insatsgrupper. Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion. Vid operationer av det senare slaget ska norska tjänstemän få ges polisiära befogenheter i Sverige.

Förslagen anknyter till de befintliga bestämmelserna om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet, ett EU-beslut som genomfördes i svensk rätt 2017, och möjliggör ett sådant samarbete som hade kunnat ske om även Norge tillämpat rådsbeslutet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2020.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete	5
2.2	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	8
3	Ärendet och dess beredning	10
4	Internationellt polissamarbete	10
4.1	Samarbete enligt Schengenkonventionen	10
4.2	Samarbete enligt avtalet med Danmark.....	12
4.3	Samarbete enligt Prömrådsbeslutet	12
4.4	Samarbete enligt Atlasrådsbeslutet.....	13
5	Avtalet med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer	14
5.1	Avtalets bakgrund och innehåll	14
5.2	Avtalets godkännande och genomförande.....	16
6	Samarbete mellan särskilda insatsgrupper i Sverige	17
6.1	Initiativ till samarbete.....	17
6.2	Överlåtelse av förvaltningsuppgifter.....	20
6.3	Överenskommelser om samarbete.....	21
6.4	Vilka norska tjänstemän ska få delta i samarbetet?	22
6.5	Ledning över norska tjänstemän.....	23
6.6	Norska tjänstemäns befogenheter.....	24
6.7	Norska tjänstemäns vapen användning.....	24
6.8	Regleringens placering och utformning	25
7	Särskilt om norska tjänstemäns ställning vid samarbete mellan särskilda insatsgrupper i Sverige	26
7.1	Norska tjänstemäns skyldigheter.....	26
7.2	Straffrättsligt skydd och ansvar	27
7.3	Skadeståndsrättsligt ansvar.....	28
7.4	Svensk straffrättslig jurisdiktion.....	29
7.5	Tillsyn över norska tjänstemän.....	30
7.6	Arbetsrätt och arbetsmiljö	31
8	Samarbete mellan särskilda insatsgrupper i Norge	32
8.1	Skadeståndsrättsligt ansvar.....	33
8.2	Svensk straffrättslig jurisdiktion.....	33
8.3	Arbetsrätt och arbetsmiljö	35
8.4	Underlättande av återinförelse av utrustning.....	36
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	37
10	Konsekvenser.....	37
11	Författningskommentar.....	38
11.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete	38
11.2	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	40

Bilaga 1	Avtal mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer.....	42	Prop. 2019/20:38
Bilaga 2	Sammanfattning av promemorian Avtal med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer (Ju2019/00432/L4)	46	
Bilaga 3	Promemorians lagförslag	47	
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	52	
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag.....	53	
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	58	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 november 2019		59	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen godkänner avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer (avsnitt 5.2).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

dels att 1 kap. 3 §, 5 kap. 4 § och rubriken till 5 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I lagen avses med

– *Schengenkonventionen*: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

– *avtalet med Danmark*: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

– *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet med Danmark,

– *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

– *Atlasrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,

– *avtalet med Norge*: avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer,

– *referensuppgifter*: registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en dna-profil från den ickekodifierande delen av personens dna,

– *CBE-direktivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,

– *VIS-rådsbeslutet*: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott, och

– *avtalet med USA*: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenade staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

4 a kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Norge

1 §

Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge.

Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

2 §

Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet ska också tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge.

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet och avtalet med Norge

4 §

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i

med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet *eller* Atlasrådsbeslutet.

samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet *eller avtalet med Norge*.

Prop. 2019/20:38

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020.

2.2 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §¹

Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

– frivilliga försvarsorganisationer,

d) att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige, *och*

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §.

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige,

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §, *och*

h) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige och Norge undertecknade i september 2018 ett avtal om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer (avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer). Avtalet i dess lydelse på svenska finns i *bilaga 1*.

I Justitiedepartementets promemoria Avtal med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer (Ju2019/00432/L4) föreslås författningsändringar för att genomföra avtalet i svensk rätt. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 26 september 2019 att hämta in Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*. Regeringen har följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkt behandlas i författningskommentaren (avsnitt 11.2).

4 Internationellt polissamarbete

I svensk rätt regleras internationellt polissamarbete bl.a. i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete, som innehåller bestämmelser om dels operativt samarbete, dels uppgiftsutbyte. Bestämmelserna om operativt samarbete har införts vid genomförandet av Schengenkonventionen, ett avtal med Danmark om polissamarbete i Öresundsregionen (avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen), Prümrådsbeslutet (rådet beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet) och Atlasrådsbeslutet (rådet beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper).

4.1 Samarbete enligt Schengenkonventionen

Schengenavtalet ingicks 1985 för att skynda på förverkligandet av den fria rörligheten för personer. Avtalet innebar att personkontrollerna vid de gemensamma gränserna successivt skulle avvecklas och att det polisiära och rättsliga samarbetet skulle utvecklas. Schengenavtalet kompletteras av

Schengenkonventionen, som trädde i kraft i mars 1995 och innehåller bestämmelser om praktiska åtgärder för att avtalets syfte ska uppnås fullt ut, bl.a. kontroll vid yttre gränser, en gemensam viseringspolitik och ett utvecklat polisiärt och rättsligt samarbete.

Schengenstaterna bedriver numera sitt arbete inom EU:s institutionella och rättsliga ramar, och stater som ansluter sig till EU ansluter sig samtidigt till Schengensamarbetet. För närvarande deltar 22 av EU:s medlemsstater fullt ut i samarbetet. Norge, Island, Liechtenstein och Schweiz, som inte är medlemmar i EU, deltar fullt ut i samarbetet efter att ha anslutit sig till det genom associationsavtal.

Det operativa samarbetet inom Schengen omfattar bl.a. gränsöverskridande övervakning och förföljande.

De svenska reglerna om gränsöverskridande övervakning ger utländska tjänstemän från Schengenstater rätt att fortsätta en pågående övervakning in i Sverige över alla typer av territorialgränser. Det krävs att det pågår en utredning i den andra staten om ett brott som kan föranleda överlämnande eller utlämning, och som huvudregel ska en behörig svensk myndighet samtycka till gränsöverskridandet. I brådskande fall får övervakning dock fortsätta utan föregående samtycke, om den utländska utredningen avser misstanke om vissa allvarliga brott. I så fall ska gränsöverskridandet anmälas till en behörig svensk myndighet så snart det är möjligt. Dessutom ska den utländska myndigheten utan dröjsmål begära bistånd i utredningen. Gränsöverskridande övervakning ska upphöra om en behörig svensk myndighet begär det eller, om det rör sig om övervakning utan föregående samtycke, om samtycke inte har lämnats inom fem timmar från gränsöverskridandet (2 kap. 1–3 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Reglerna om gränsöverskridande förföljande ger utländska tjänstemän rätt att fortsätta ett pågående förföljande in i Sverige över en landsgräns. För förföljanden som genomförs av danska polismän finns det en särskild reglering (se avsnitt 4.2). Det krävs att den som flyr har upptäckts på bar gärning när han eller hon begår ett brott som kan föranleda överlämnande eller utlämning eller att han eller hon har rymt från häkte eller fängelse. Som huvudregel ska en svensk behörig myndighet samtycka till gränsöverskridandet. Förföljande får dock ske utan föregående samtycke i brådskande fall eller om svenska tjänstemän inte kunnat ta över förföljandet i tid. De utländska tjänstemännen ska i så fall anhålla om bistånd från en behörig svensk myndighet senast när gränsen passeras. Gränsöverskridande förföljande ska upphöra om en behörig svensk myndighet begär det (2 kap. 4–6 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Om utländska tjänstemän som utför gränsöverskridande förföljande begär det, ska svenska polismän omhänderta den som flyr. De utländska tjänstemännen får stoppa och omhänderta den flyende tills svenska polismän kan överta omhändertagandet eller identifiera honom eller henne. De får också kroppsvisitera den omhändertagne av säkerhetsskäl eller för att söka efter vissa föremål samt omhänderta samma slags föremål och belägga den omhändertagne med handfängsel (2 kap. 8 och 9 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemän som utför gränsöverskridande övervakning eller förföljande får bara använda tjänstevapen i nödvärnssituationer (2 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

4.2 Samarbete enligt avtalet med Danmark

Schengenkonventionen kompletteras för svensk del av avtalet med Danmark, som trädde i kraft i juli 2000 i samband med att Öresundsförbindelsen öppnades.

De svenska regler som införts med anledning av avtalet med Danmark innebär att danska polismän får genomföra gränsöverskridande förföljande i fler fall än enligt Schengenregelverket. Danska polismän får bl.a. fortsätta ett förföljande över Öresundsförbindelsen in i Sverige för varje gärning som hör under allmänt åtal enligt svensk och dansk rätt. En annan skillnad i förhållande till Schengenreglerna är att danska polismän får inleda ett förföljande på svenskt territorium på Öresundsförbindelsen. Vid förföljande har danska polismän samma befogenheter som utländska tjänstemän som genomför gränsöverskridande förföljande enligt Schengenregelverket (3 kap. 1 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Danska polismän som befinner sig på svenskt territorium på Öresundsförbindelsen får dessutom ingripa mot hot mot den allmänna ordningen och säkerheten där. De har då samma befogenheter som svenska polismän. Om en dansk polisman gör ett ingripande, gäller bl.a. att Polismyndigheten omedelbart ska underrättas (3 kap. 2 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Danska polismän som genomför förföljande eller ingriper får bara använda tjänstevapen i nödvärnssituationer (3 kap. 1 och 2 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

4.3 Samarbete enligt Prümrådsbeslutet

Prümrådsbeslutet antogs av rådet i juni 2008 och innehåller bestämmelser om gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet.

De svenska regler om operativt samarbete som införts med anledning av Prümrådsbeslutet innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får samarbeta med utländska brottsbekämpande myndigheter inom ramen för gemensamma insatser där utländska tjänstemän deltar. Polismyndigheten får också samarbeta med utländska brottsbekämpande myndigheter vid större evenemang och liknande viktiga händelser, katastrofer och allvarliga olyckor som har gränsöverskridande verkningar (4 kap. 1 och 2 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete). Möjligheterna gäller i förhållande till stater som tillämpar de aktuella delarna av rådsbeslutet.

Ett samarbete initieras genom en begäran om bistånd till en behörig myndighet i den andra staten. Bistånd får bara begäras om det är lämpligt och för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet (4 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Innan ett samarbete påbörjas ska en överenskommelse ingås med den andra staten. Om överenskommelsen innebär att utländska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige, ska överenskommelsen avse en särskild insats som är klart avgränsad och reglera vissa frågor (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemän som deltar i samarbetet ska stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Om samarbetet sker inom ramen för en gemensam insats, får utländska polismän ges polisiära befogenheter. Befogenheterna ska i regel utövas i närvaro av svenska polismän (4 kap. 9 och 10 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemän som getts polisiära befogenheter har samma rätt som svenska polismän att använda tjänstevapen. Andra utländska tjänstemän får däremot bara använda tjänstevapen i nödvärnssituationer. För att få användas ska utrustningen motsvara den utrustning svenska polismän använder (4 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

4.4 Samarbete enligt Atlasrådsbeslutet

Prümrådsbeslutet kompletteras av Atlasrådsbeslutet, som antogs av rådet i juni 2008 och innehåller bestämmelser om samarbete i krissituationer mellan EU:s medlemsstaters särskilda insatsgrupper.

De svenska regler som införts med anledning av Atlasrådsbeslutet innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får samarbeta med utländska särskilda insatsgrupper. Samarbetet kan bl.a. bestå i genomförandet av operationer där utländska tjänstemän agerar i en stödfunktion (4 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Möjligheterna gäller i förhållande till stater som tillämpar Atlasrådsbeslutet.

Ett samarbete initieras genom en begäran om bistånd till en behörig myndighet i den andra staten. För att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska få begära bistånd, ska regeringen ha gett sitt medgivande. Kravet gäller inte i vissa brådskande fall, då regeringen i stället ska pröva om ett redan fattat beslut om att begära bistånd ska undanröjas eller bestå. Bistånd får bara begäras om det är lämpligt och för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (4 kap. 5 och 6 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Liksom vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet ska ett samarbete föregås av en överenskommelse med den andra staten. Om överenskommelsen innebär att utländska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige, ska överenskommelsen avse en särskild insats som är klart avgränsad och reglera vissa frågor (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Också när det gäller ledning överensstämmer regleringen med den som gäller vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet. Utländska tjänstemän ska alltså stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Om samarbetet består i genomförandet av operationer, får utländska tjänstemän som har polisiära befogenheter i sina hemstater ges polisiära befogenheter i Sverige. Till skillnad från vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet gäller inte begränsningen att befogenheterna i regel ska utövas i närvaro av svenska polismän (4 kap. 9 och 10 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemäns vapen användning regleras på motsvarande sätt som vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet (4 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

5 Avtalet med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer

5.1 Avtalets bakgrund och innehåll

Bestämmelser om samarbete i krissituationer mellan EU:s medlemsstaters särskilda insatsgrupper finns, som framgår av avsnitt 4.4, i Atlasrådsbeslutet. Norge är inte medlem i EU och har inte ingått något avtal med unionen om anslutning till Atlasrådsbeslutet. Avtalet med Norge har tagits fram mot den bakgrunden och för att möjliggöra ett sådant samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper som hade kunnat ske om Norge tillämpat rådsbeslutet.

Syftet med avtalet med Norge är att säkerställa ett effektivt samarbete mellan de särskilda insatsgrupperna i Sverige och Norge, så att de snabbt ska kunna bistå varandra i samband med hanteringen av krissituationer när uppdraget kan genomföras på ett bättre sätt genom ett sådant samarbete. Avtalet fastställer övergripande ramar och bestämmelser som ska göra det möjligt att ge bistånd och verka på den andra statens territorium om bistånd begärs (artikel 1).

Avtalet med Norge gäller för ömsesidigt bistånd mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i samband med hanteringen av krissituationer på respektive stats territorium. Avtalet hänvisar till både Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet (artikel 2).

Särskilda insatsgrupper definieras som brottsbekämpande myndigheters enheter som är specialiserade på att hantera krissituationer. För norsk del avses främst polisens nationella beredskapsresurser, som förklaras bestå av beredskapstruppen, helikoptertjänsten, bombtjänsten, kris- och gisslanförhandlingstjänsten samt teknisk eller taktisk spaning. För svensk del avses en brottsbekämpande enhet som för en enskild insats pekas ut av en behörig svensk myndighet i enlighet med nationell lagstiftning, exempelvis polisens nationella insatsstyrka eller det nationella bombskyddet (artikel 3).

Krissituation definieras som varje situation där en behörig myndighet i en stat har skäl att tro att det föreligger en straffbar handling som innebär ett allvarligt, direkt hot mot personer, egendom, infrastruktur eller institutioner i staten. För norsk del kan det gälla situationer med terrorism, gisslantagning, kapning och annan grov kriminalitet där liv och hälsa eller viktiga samhällsintressen är hotade. Sverige kan, anges det, begära bistånd exempelvis i situationer som omfattar handlingar som kan utgöra terroristbrott enligt nationell rätt (artikel 3).

En begäran om bistånd kan göras när det anses lämpligt i samband med hanteringen av en krissituation. Begäran kan omfatta operativt stöd, tillhandahållande av utrustning eller expertis. De praktiska detaljer och bestämmelser om genomförande som ska komplettera avtalet ska avtalas direkt mellan respektive stats behöriga myndighet inför varje biståndsuppdrag (artikel 4).

En begäran om bistånd kan göras av en behörig myndighet i värdstaten (dvs. den stat där samarbete ska ske). Begäran ska vara skriftlig men den kan i brådskande situationer göras och behandlas muntligen, för att så snart

som möjligt bekräftas i skrift. En begäran ska innehålla information som tydligt fastställer de praktiska detaljerna för genomförandet av biståndet. Begäran kan beviljas, helt eller delvis, eller avslås. Den mottagande myndigheten kan även föreslå en annan typ av åtgärd (artikel 4).

När det gäller genomförandet av ett biståndsuppdrag ska inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge det avtalade biståndet, om så krävs med användning av maktmedel och vapen. Tjänstemännen ska verka i enlighet med värdstatens lagar och regler, samt inom ramen för sina befogenheter enligt sin stats nationella lagstiftning. Tjänstemännen ska verka på värdstatens ansvar och under dess bemyndigande och ledning. De ska följa de instruktioner som ges av värdstatens behöriga myndighet (artiklarna 5 och 6).

Inlånade tjänstemän ska ges de befogenheter som är nödvändiga för att kunna ge det avtalade biståndet. Polisiära befogenheter kan ges till inlånade tjänstemän som har polisiära befogenheter i sin hemstat. Inlånade tjänstemän som deltar i en operation i värdstaten får bära sin nationella tjänsteuniform och ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet (artikel 7).

Inlånade polismän som ges polisiära befogenheter i värdstaten ska ha samma rätt att använda tjänstevapen och annan utrustning som värdstatens polismän. Andra tjänstemän ska bara få använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer. För att polismän ska få använda vapen och annan utrustning ska den motsvara den som värdstatens polismän använder (artikel 8).

Inlånade tjänstemän kan, i enlighet med vad som överenskommits, bl.a. korsa gränsen med fordon på land, på vatten eller i luften. Tjänstemännen ska omfattas av samma trafikbestämmelser som värdstatens tjänstemän, om ett civilt fordon eller ett fordon utmärkt med officiella beteckningar används (artikel 9).

När det gäller kostnader ska varje stat stå för sina egna kostnader. Om inget annat avtalats, ska dock värdstaten stå för inlånade tjänstemäns uppehälle (artikel 10).

Om inlånade tjänstemän orsakar skador under en insats, ska värdstaten ansvara för skadorna i enlighet med sin nationella lagstiftning. Skador hos den andra statens myndighet eller tjänstemän ska inte ersättas. Värdstaten har i vissa fall en regressrätt mot tjänstemännens hemstat (artikel 11).

Utländska tjänstemän ska i straffrättsligt hänseende jämföras med värdstatens tjänstemän, om inget annat följer av ett annat avtal som är bindande för staterna (artikel 11).

Utländska tjänstemän ska i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmelser, omfattas av den tillämpliga lagstiftningen i sin egen stat (artikel 12).

Enligt avtalet bör de behöriga myndigheterna samverka, exempelvis genom övningar, för att skapa förutsättningar för effektivt bistånd i enlighet med avtalet (artikel 13).

Avtalet avslutas med bestämmelser om ikraftträdande m.m. (artikel 14).

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner avtalet med Norge.

Avtalet ska genomföras genom bestämmelser i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: När Prümrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete genomfördes i svensk rätt angav regeringen att de svenska brottsbekämpande myndigheterna som utgångspunkt ska klara av sina uppdrag på egen hand, men att den ökade rörligheten över gränserna och behovet av skydd mot terroristattentat och annan grov brottslighet samtidigt ställer allt större krav på internationell samverkan. Att den svenska polisen som huvudregel ska klara av sitt uppdrag på egen hand var enligt regeringen en viktig utgångspunkt när ett genomförande av rådsbesluten övervägdes. Ett utökat samarbete skulle inte förändra polisens uppdrag och nya samarbetsmöjligheter borde därför vara ett komplement, främst för situationer där uppdraget kunde utföras på ett bättre sätt genom internationellt samarbete. En annan viktig utgångspunkt var att rättssäkerhet och kvalitet inte skulle försämrats och att ett utökat samarbete måste utformas så att grundläggande principer om rättsäkerhet och den enskildes rättigheter kan upprätthållas. Regeringen bedömde att rådsbesluten borde genomföras bl.a. eftersom de möjliggör att utländska tjänstemän förstärker den svenska polisens förmåga på ett helt annat sätt än vad som tidigare var möjligt (se prop. 2016/17:139 s. 38 f.).

Avtalet med Norge har tagits fram för att möjliggöra ett sådant samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper som hade kunnat ske om Norge tillämpat Atlasrådsbeslutet (se avsnitt 5.1). Avtalet är utformat så att det kan genomföras utan att man gör avsteg från de utgångspunkter som angavs vid genomförandet av Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, utgångspunkter som bör gälla även i det här sammanhanget. Om avtalet genomförs skulle norska tjänstemän, i de situationer som avtalet gäller, kunna förstärka den svenska polisens förmåga på ett sätt som inte är möjligt i dag.

Vid samarbete i Sverige enligt avtalet med Norge ska norska tjänstemän kunna utföra uppgifter som innefattar myndighetsutövning. Redan av den anledningen måste avtalet till viss del genomföras genom bestämmelser i lag. Avtalet behöver därför godkännas av riksdagen. För att den svenska förmågan att bekämpa terrorism ska stärkas ytterligare, föreslår regeringen att riksdagen godkänner avtalet.

Eftersom samarbete enligt avtalet med Norge bör regleras i samma författning som det operativa polissamarbete som är möjligt i dag, bör avtalet på lagnivå genomföras genom bestämmelser i lagen om internationellt polisiärt samarbete. Närmare förslag på hur genomförandet kan ske lämnas i avsnitt 6–8.

6 Samarbete mellan särskilda insatsgrupper i Sverige

Prop. 2019/20:38

6.1 Initiativ till samarbete

Regeringens förslag: Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få begära bistånd från norska särskilda insatsgrupper enligt avtalet med Norge.

För att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska få begära bistånd ska regeringen ha lämnat sitt medgivande. Regeringens medgivande ska dock inte krävas i brådskande fall som kan innebära fara för människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska omedelbart underrätta regeringen om bistånd har begärts utan regeringens medgivande. Regeringen ska därefter pröva om beslutet att begära bistånd ska undanröjas eller bestå.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska samråda med varandra innan regeringens medgivande begärs. Om myndigheterna begärt bistånd utan regeringens medgivande, ska de underrätta varandra om det.

Bistånd ska få begäras om det är lämpligt och för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen om straff för terroristbrott.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser utom *Säkerhetspolisen* tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. Säkerhetspolisen invänder mot för vilka ändamål bistånd ska få begäras och anser att det kan finnas skäl att tillåta samarbete även för att bekämpa andra brott än terroristbrott. *Polismyndigheten* anför att myndigheten utgår från att det som avses med en särskild insatsgrupp är den nationella insatsstyrkan, inte de regionala insatsstyrkorna.

Skälen för regeringens förslag

Bistånd enligt avtalet med Norge

Avtalet med Norge gör det möjligt att begära bistånd från norska särskilda insatsgrupper. Biståndet ska ges till en svensk särskild insatsgrupp.

Som anges i avsnitt 5.1 har avtalet med Norge tagits fram för att möjliggöra ett sådant samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper som hade kunnat ske om Norge tillämpat Atlasrådsbeslutet. Avtalets beskrivning av vilket bistånd som kan begäras avviker något från motsvarande beskrivning i rådsbeslutet. Bistånd enligt avtalet kan bestå av operativt stöd, tillhandahållande av utrustning eller expertis (artikel 4), medan bistånd enligt rådsbeslutet kan bestå av genomförande av operationer där utländska tjänstemän agerar i en stödfunktion eller av tillhandahållande av utrustning eller expertis (artikel 3 i rådsbeslutet). Avsikten har dock inte varit att avvika från rådsbeslutets sakliga innehåll, och det är alltså samma slags bistånd som omfattas av avtalet som av rådsbeslutet.

Också den definition av begreppet särskild insatsgrupp som finns i avtalet med Norge skiljer sig från den som finns i Atlasrådsbeslutet. I avtalet definieras begreppet som brottsbekämpande myndigheters enheter som är

specialiserade på att hantera krissituationer (artikel 3), medan det i rådsbeslutet definieras som brottsbekämpande enheter som har hantering av krissituationer som en specialuppgift (artikel 2 i rådsbeslutet). Inte heller här har någon saklig skillnad varit avsedd mellan avtalet och rådsbeslutet.

Med anledning av det som *Polismyndigheten* anför kan det noteras att definitionen av begreppet särskild insatsgrupp inte i sig innebär att det bara är den nationella insatsstyrkan som kan delta i samarbete enligt Atlasrådsbeslutet eller avtalet med Norge. Det är dock den nationella insatsstyrkan som ingår i Atlasnätverket, dvs. det nätverk som är grunden för Atlasrådsbeslutet. Oberoende av det gör också lämplighetsskäl att det för regeringen inte framstår som aktuellt i praktiken att regionala resurser skulle delta i de aktuella samarbetena.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska kunna samarbeta med norska myndigheter

Sverige avgör vilka svenska myndigheter som ska kunna bedriva samarbete med norska myndigheter enligt avtalet med Norge.

När det gäller samarbete enligt Atlasrådsbeslutet har lagstiftaren bestämt att både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska kunna samarbeta med utländska myndigheter i Sverige. I förarbetena anges att Polismyndigheten i och för sig har huvudansvaret för operativa polisinsatser på fältet, men att Säkerhetspolisen har huvudansvaret för den svenska terrorismbekämpningen och att det kan finnas situationer där bistånd från en utländsk insatsgrupp aktualiseras utan att Polismyndigheten har hunnit bli engagerad i ett ärende (se prop. 2016/17:139 s. 56).

De skäl som angavs vid genomförandet av Atlasrådsbeslutet har bäring även här. Enligt regeringen bör därför både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen kunna samarbeta med norska myndigheter enligt avtalet med Norge.

Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få ta initiativ till samarbete genom att begära bistånd

Sverige bestämmer också vilka svenska myndigheter som ska få initiera ett samarbete genom att begära bistånd enligt avtalet med Norge. Det går att ställa upp särskilda krav när det gäller t.ex. beslutsproceduren.

Bistånd enligt Atlasrådsbeslutet får begäras av regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (4 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Regeringens uttryckliga rätt att begära bistånd motiveras i förarbetena med att det inte kan uteslutas att regeringen kan ha ett intresse av att initiera samarbete i vissa situationer. Polismyndighetens och Säkerhetspolisens initiativrätt har sin bakgrund i att myndigheterna har bäst förutsättningar att bedöma det egna behovet av bistånd. Regeringens medverkan krävs när polisen tar initiativ till samarbete, vilket ska ses mot bakgrund bl.a. av att det kan ha utrikespolitiska dimensioner att begära bistånd från utländska särskilda insatsgrupper i de situationer som omfattas av rådsbeslutet (se prop. 2016/17:139 s. 56 f.).

Regeringen anser att regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen bör få begära bistånd också enligt avtalet med Norge. Regeringens medverkan bör krävas när polisen tar initiativ till samarbete, eftersom det

även när det gäller avtalet kan ha utrikespolitiska dimensioner att begära bistånd i de situationer som omfattas av överenskommelsen.

Kravet på regeringens medverkan bör ges samma närmare innehåll som vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet (se 4 kap. 5 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Det föreslås därför att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska behöva regeringens medgivande för att få begära bistånd enligt avtalet med Norge, förutom i brådskande fall som kan innebära fara för människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska i de senare fallen omedelbart underrätta regeringen om att bistånd har begärts, varpå regeringen ska pröva om beslutet att begära bistånd ska undanröjas eller bestå.

På samma sätt som vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet bör Polismyndigheten och Säkerhetspolisen vara skyldiga dels att samråda med varandra innan regeringens medgivande begärs, dels att underrätta varandra om att bistånd begärts utan regeringens medgivande.

Det behöver inte framgå av författning att en begäran om bistånd, enligt artikel 4 i avtalet med Norge, som huvudregel ska vara skriftlig och innehålla viss information. Några författningsåtgärder krävs alltså inte i den delen.

Bistånd ska få begäras om det är lämpligt och för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra terroristbrott

Bistånd enligt avtalet med Norge kan begäras när det anses lämpligt i samband med hanteringen av en krissituation (artikel 4).

Vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete ställde lagstiftaren upp ett lämplighetskrav för att bistånd ska få begäras (4 kap. 3 och 6 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete). Kravet ska garantera att vissa utgångspunkter upprätthålls (se prop. 2016/17:139 s. 45 och 57 f.). Den myndighet som överväger att begära bistånd enligt rådsbesluten ska beakta att den svenska polisen som huvudregel ska klara av sitt uppdrag på egen hand och att möjligheten att begära bistånd är avsedd som ett komplement, främst för situationer där polisen kan utföra sitt uppdrag på ett bättre sätt genom internationell samverkan. Myndigheten ska också beakta att rättssäkerhet och kvalitet inte ska försämrats om samarbete sker. Frågan om lämplighetskravet är uppfyllt ska avgöras utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Omständigheter som måste beaktas är t.ex. vilket slags situation det rör sig om, vilket bistånd som skulle begäras, behovet av samarbete, tillgängliga nationella resurser och förutsättningarna för ett rättssäkert och effektivt samarbete (se prop. 2016/17:139 s. 94, 95 och 97).

Regeringens uppfattning är att ett motsvarande lämplighetskrav bör gälla för att bistånd ska få begäras enligt avtalet med Norge. Detta eftersom de nyss angivna utgångspunkterna bör upprätthållas även vid samarbete enligt avtalet (se avsnitt 5.2). Ett lämplighetskrav ligger också i linje med avtalstexten. Kravet kommer att innebära att den myndighet som överväger att initiera ett samarbete måste ta ställning till om det är lämpligt att samarbeta med norska myndigheter i just den situation som det är fråga om.

Bistånd enligt avtalet med Norge kan alltså, enligt artikel 4 i avtalet, begäras i samband med hanteringen av en krissituation. Med krissituation

avses varje situation där en behörig myndighet har skäl att tro att det föreligger en straffbar handling som innebär ett allvarligt, direkt hot mot personer, egendom, infrastruktur eller institutioner. För svensk del sägs det kunna röra sig om exempelvis – men alltså inte bara – situationer som omfattar handlingar som kan utgöra terroristbrott enligt nationell rätt (artikel 3).

Vid genomförandet av Atlasrådsbeslutet begränsade lagstiftaren möjligheten att begära bistånd på så sätt att bistånd enligt rådsbeslutet bara får begäras för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen om straff för terroristbrott (4 kap. 6 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Skälet till begränsningen är att det inte hade framkommit något behov av att samarbeta med utländska insatsgrupper för att hantera krissituationer som inte avser terroristbrott (se prop. 2016/17:139 s. 58).

Säkerhetspolisen anser att det kan finnas skäl att möjliggöra samarbete enligt avtalet med Norge även för att bekämpa andra brott än terroristbrott. Enligt regeringen framstår den begränsning som gäller vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet dock som ändamålsenlig också när det gäller samarbete enligt avtalet med Norge. Regeringen föreslår därför att bistånd enligt avtalet ska få begäras för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra terroristbrott.

6.2 Överlåtelse av förvaltningsuppgifter

Regeringens förslag: Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få överlåta förvaltningsuppgifter till Norge vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Utgångspunkten enligt regeringens förmen är att rättskipnings- och förvaltningsuppgifter, däribland polisiära uppgifter, sköts av svenska myndigheter. Utländska polismän får i princip inte bedriva polisverksamhet här annat än i form av biträde åt svensk polis, och alltid i närvaro av svenska polismän (se JO 2005/2006 s. 113 f.). Regler om ett mer långtgående samarbete finns dock för bl.a. samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Samarbete enligt avtalet med Norge kan på samma sätt som de samarbetena innebära att förvaltningsuppgifter överläts till en annan stat.

Riksdagen får enligt 10 kap. 8 § regeringsformen bemyndiga regeringen eller någon annan myndighet att i särskilda fall besluta om en överlåtelse av förvaltningsuppgifter till en annan stat. När det gäller samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet finns ett sådant bemyndigande i 4 kap. 7 § lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Det som är aktuellt nu är, liksom vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete (se prop. 2016/17:139 s. 46 och 59), att låta regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen besluta om överlåtelse av förvaltningsuppgifter inom ramen för särskilda polissamarbeten. Samarbetet ska enligt vad som föreslås i avsnitt 6.3 ske inom ramen för särskilda insatser som är klart av-

gränsade. Det är fråga om överlåtelse i särskilda fall, och regeringen föreslår därför att riksdagen i lag bemyndigar regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att besluta om överlåtelseerna.

Prop. 2019/20:38

6.3 Överenskommelser om samarbete

Regeringens förslag: Innan ett samarbete enligt avtalet med Norge påbörjas, ska en överenskommelse om samarbetet ingås med Norge. Överenskommelsen ska få ingås av regeringen, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

En överenskommelse som innebär att norska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige ska avse en särskild insats som är klart avgränsad. Överenskommelsen ska reglera samarbetets särskilda syfte, vilket bistånd den norska myndigheten ska ge, på vilken tid och plats samarbetet ska genomföras, vilka norska tjänstemän som ska delta, hur ledning ska utövas, vilka befogenheter tjänstemännen ska ha, och vilka vapen och vilken annan liknande utrustning de ska få inneha.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Ett samarbete ska föregås av en överenskommelse som ingås av regeringen, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen

Innan ett samarbete enligt avtalet med Norge påbörjas, måste en överenskommelse ingås om vilket samarbete som ska genomföras i det enskilda fallet.

Vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet förhåller det sig på motsvarande sätt. De myndigheter som har rätt att ta initiativ till samarbete enligt rådsbeslutet, får också ingå överenskommelser om samarbete med andra stater (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Enligt förarbetena ligger det i sakens natur att regeringen bara kan avtala om huvuddragen i ett samarbete. Om regeringen har tagit initiativ till och avtalat om ett samarbete, måste överenskommelsen därför kompletteras genom en överenskommelse som ingås av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen (se prop. 2016/17:139 s. 47 och 60).

Eftersom regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få ta initiativ till samarbete enligt avtalet med Norge, anser regeringen att myndigheterna också bör kunna ingå överenskommelser om samarbete med Norge. Polismyndighetens och Säkerhetspolisens möjlighet att ingå överenskommelserna är beroende av ett bemyndigande från regeringen (10 kap. 2 § regeringsformen). Bemyndiganden finns på förordningsnivå (se 21 § förordningen [2014:1102] med instruktion för Polismyndigheten och 17 § förordningen [2014:1103] med instruktion för Säkerhetspolisen).

Norge bestämmer vilka myndigheter som ingår överenskommelserna för norsk del.

En överenskommelse om samarbete enligt avtalet med Norge kan innebära att norska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige. Undantaget är överenskommelser som bara innebär att utrustning ställs till svenskt förfogande.

När det gäller samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet finns det en särreglering som träffar just överenskommelser som innebär att utländska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige. Bakgrunden är att samarbetet bör avgränsas på ett tydligt sätt (se prop. 2016/17:139 s. 48 och 60). En överenskommelse som har den aktuella innebörden ska avse en särskild insats som är klart avgränsad. Överenskommelsen ska dessutom reglera ett antal frågor: samarbetets särskilda syfte, vilket bistånd den utländska myndigheten ska ge, på vilken tid och plats samarbetet ska genomföras, vilka utländska tjänstemän som ska delta, hur ledning ska utövas, vilka befogenheter tjänstemännen ska ha, och vilka vapen och vilken annan liknande utrustning de ska få inneha (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Om norska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige, bör samarbetet avgränsas på ett tydligt sätt. Regeringen föreslår därför att den särreglering som redovisas ovan ska gälla också vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Överenskommelsernas form

Avtalet med Norge säger inget om överenskommelsernas form. I likhet med en begäran om bistånd (se artikel 4) bör dock en överenskommelse som huvudregel vara skriftlig. Om en överenskommelse behöver vara muntlig, t.ex. i en brådskande situation, är det viktigt att innehållet i den dokumenteras skriftligen, så att man i efterhand kan kontrollera vad som avtalats.

Den föreslagna ordningen överensstämmer med vad som gäller vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet och behöver inte författningsregleras.

6.4 Vilka norska tjänstemän ska få delta i samarbetet?

Regeringens förslag: Norska tjänstemän ska få delta i samarbete enligt avtalet med Norge om de är lämpliga för uppgiften och anställda vid en samverkande myndighet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Avtalet med Norge gäller samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper. Flera slags tjänstemän kan ingå i grupperna. Det kan t.ex. både röra sig om polismän och andra slags tjänstemän.

Vid genomförandet av Prümrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete ställde lagstiftaren upp ett krav på lämplighet för deltagande i samarbete i Sverige. Utländska tjänstemän får

alltså delta i samarbete enligt rådsbesluten bara om de är lämpliga för uppgiften (4 kap. 9 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Enligt regeringen vore det orimligt att inte ställa ett krav på lämplighet också för deltagande i samarbete enligt avtalet med Norge. Ett sådant krav bör alltså gälla. Av tydlighetsskäl bör det, liksom vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, också framgå att de tjänstemän som ska delta ska vara anställda vid en samverkande myndighet.

Vilka norska tjänstemän som ska delta i ett samarbete får avgöras efter samråd med den samverkande myndigheten. Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ansvarar för att genom kontakter med myndigheten kontrollera att tjänstemännen är lämpliga för uppgiften.

6.5 Ledning över norska tjänstemän

Regeringens förslag: Norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge ska stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Ledning regleras i artikel 6 i avtalet med Norge. Enligt artikeln ska inlånade tjänstemän ”som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten” verka under den statens ledning. Även om det finns artiklar i avtalet som talar om inlånade tjänstemän utan något tillägg eller någon precisering, har avsikten inte varit att begränsa den krets som träffas av artikeln.

Vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet ska utländska tjänstemän stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen (4 kap. 9 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Enligt förarbetena kan ledningen utövas både på plats och distans. Om utländska tjänstemän åtföljs av ett eget befäl, är det många gånger naturligt att de står under ledning av det befälet, som i sin tur mer direkt underställs svenska tjänstemän. Om de utländska tjänstemännen ska agera som en sammanhållen enhet, är det enligt förarbetena vidare naturligt att de genom ett eget befäl ges ett uppdrag med vissa ramar och begränsningar. Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska alltid kunna följa och lämna instruktioner för de utländska tjänstemännens agerande, och åtgärder ska rapporteras till och stämmas av med myndigheten (se prop. 2016/17:139 s. 50, 62 och 99).

På motsvarande sätt som gäller vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet bör norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge stå under svensk ledning. Ledningen bör enligt regeringen kunna utövas på samma sätt som vid samarbete enligt rådsbesluten.

6.6 Norska tjänstemäns befogenheter

Regeringens förslag: Norska tjänstemän som deltar i operationer enligt avtalet med Norge och har polisiära befogenheter i Norge ska få ges de befogenheter som svenska polismän har enligt polislagen. De ska också få ges de befogenheter som svenska polismän har att

- gripa någon enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken,
- ta föremål i beslag enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken,
- förbjuda tillträde till ett visst område eller vidta andra åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken, och
- besluta om kroppsvisitation enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller genomförandet av biståndsuppdrag anges i artikel 5 i avtalet med Norge att inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge det avtalade biståndet, om så krävs med användning av maktmedel och vapen. Tjänstemännen ska verka i enlighet med värdstatens lagar och regler och inom ramen för sina befogenheter enligt sin stats nationella lagstiftning. Inlånade tjänstemän ska enligt artikel 7 i avtalet ges de befogenheter som är nödvändiga för att kunna ge det avtalade biståndet. Polisiära befogenheter kan ges till inlånade tjänstemän som har sådana befogenheter i sin hemstat.

Utländska tjänstemän kan ges polisiära befogenheter också vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Som krav vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet gäller att det ska vara fråga om samarbete i form av operationer och att tjänstemännen har polisiära befogenheter i sina hemstater. De befogenheter som kan överlåtas är befogenheter enligt polislagen (1984:387) samt befogenheter enligt rättegångsbalken att gripa någon som är misstänkt för brott, ta föremål i beslag, förbjuda tillträde till ett visst område eller vidta liknande åtgärder samt besluta om kroppsvisitation (4 kap. 10 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Samma slags bistånd omfattas av avtalet med Norge som av Atlasrådsbeslutet. Den typ av samarbete enligt avtalet där det kan finnas ett behov av att överlåta polisiära befogenheter är, liksom vid samarbete enligt rådsbeslutet, samarbete i form av operationer (inte tillhandahållande av utrustning eller expertis). Regeringen föreslår därför att befogenheter bara ska kunna överlåtas vid sådant samarbete. I enlighet med artikel 7 i avtalet bör befogenheter bara kunna överlåtas till norska tjänstemän som har polisiära befogenheter i Norge. De befogenheter som bör kunna överlåtas, slutligen, är desamma som vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet.

6.7 Norska tjänstemäns vapen användning

Regeringens förslag: Norska tjänstemän som getts polisiära befogenheter vid samarbete enligt avtalet med Norge ska ha samma rätt att använda tjänstevapen och liknande utrustning som svenska polismän har enligt lag eller annan författning. Andra norska tjänstemän ska få an-

vända tjänstevapen och liknande utrustning bara i nödvärnssituationer. För att få användas ska utrustningen motsvara den som svenska polismän använder.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Svenska polismän i yttre tjänst är i regel utrustade med pistol, expanderbar batong, fängsel och pepparsprej. När det behövs kan polismännen även ges tillgång till förstärkningsvapen, tårgas och distraktionsgranater.

Bestämmelser om användningen av skjutvapen finns i kungörelsen (1969:84) om polisens användning av skjutvapen. Enligt reglerna får polismän använda skjutvapen dels i fall av s.k. laga befogenhet, dels i nödvärnssituationer.

Vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet har utländska tjänstemän som getts polisiära befogenheter samma rätt att använda tjänstevapen och annan liknande utrustning som svenska polismän. Andra utländska tjänstemän får bara använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer. För att få användas ska utrustningen motsvara den utrustning svenska polismän använder (4 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Enligt artikel 8 i avtalet med Norge ska inlånade polismän som ges polisiära befogenheter ha samma rätt att använda tjänstevapen och annan utrustning som värdstatens polismän. Även om avtalet här använder uttrycket ”inlånade poliser” är det uppenbart att det är inlånade tjänstemän som avses, eftersom avtalet innebär att tjänstemän som inte är polismän kan ges polisiära befogenheter. Enligt samma artikel ska tjänstemän som inte getts polisiära befogenheter bara få använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer.

Enligt artikel 8 i avtalet med Norge gäller vidare att inlånade polismän bara får använda vapen och utrustning som motsvarar vapen och utrustning som värdstatens polismän använder. Också här är det uppenbart att det är inlånade tjänstemän som avses, eftersom avtalet innebär att tjänstemän som inte är polismän kan inneha bl.a. vapen.

Med hänsyn till innehållet i avtalet med Norge och de nyss gjorda påpekandena, föreslår regeringen att norska tjänstemän som getts polisiära befogenheter ska ha samma rätt som svenska polismän att använda tjänstevapen och annan liknande utrustning. Andra norska tjänstemän bör bara få använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer. För att få användas bör utrustningen motsvara den utrustning svenska polismän använder.

6.8 Regleringens placering och utformning

Regeringens förslag: Samarbete enligt avtalet med Norge ska regleras i ett nytt kapitel i lagen om internationellt polisiärt samarbete. Regleringen ska ange vilka svenska myndigheter som får begära bistånd enligt avtalet och vad biståndet kan bestå av. Regleringen av samarbetet ska i övrigt få sitt innehåll genom en hänvisning till bestämmelserna om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet. Det ska framgå att det kan finnas

ytterligare bestämmelser om samarbete enligt avtalet i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som anges i avsnitt 5.2 bör samarbete enligt avtalet med Norge regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete. Samarbete enligt olika överenskommelser regleras i dag som huvudregel i separata kapitel i lagen. Regeringen föreslår, i enlighet med den strukturen, att samarbete enligt avtalet ska regleras i ett nytt kapitel i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Regleringen bör ange vilka svenska myndigheter som får begära bistånd enligt avtalet med Norge och vad biståndet kan bestå av. Eftersom avtalet omfattar samma slags bistånd som Atlasrådsbeslutet, och med hänsyn till fördelarna med ett regelverk som är utformat på ett enhetligt sätt, bör bistånd enligt avtalet beskrivas på samma sätt som bistånd enligt rådsbeslutet. Det innebär att det ska anges att biståndet kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

Förslagen i avsnitt 6.1–6.7 innebär att samarbete enligt avtalet med Norge ska regleras på samma sätt som samarbete enligt Atlasrådsbeslutet. För att lagen om internationellt polisiärt samarbete inte ska tyngas i onödan, föreslår regeringen att regleringen av samarbete enligt avtalet i övrigt ska få sitt innehåll genom en hänvisning till bestämmelserna om samarbete enligt rådsbeslutet. Av samma anledning föreslår regeringen vidare att det ska införas en definition av avtalet i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Liksom när det gäller de andra samarbeten som regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete bör det framgå av en upplysningsbestämmelse att det kan finnas ytterligare bestämmelser i föreskrifter på lägre nivå än lag.

7 Särskilt om norska tjänstemäns ställning vid samarbete mellan särskilda insatsgrupper i Sverige

7.1 Norska tjänstemäns skyldigheter

Regeringens förslag: När norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge utövar sina befogenheter, ska de vara skyldiga att följa svensk rätt och instruktioner som meddelas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Tjänstemännen ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Utländska tjänstemän ska, när de utövar befogenheter enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete, följa svensk lag och annan författning samt instruktioner som meddelas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. De ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet (5 kap. 1 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Enligt artiklarna 5 och 6 i avtalet med Norge ska inlånade tjänstemän ”som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten” verka i enlighet med den statens lagar och regler och följa instruktioner från dess behöriga myndigheter. Enligt artikel 7 i avtalet ska inlånade tjänstemän ”som deltar i en operation i värdstaten” alltid kunna styrka sin behörighet och identitet. Även om det finns artiklar i avtalet som talar om inlånade tjänstemän utan något tillägg eller någon precisering, har avsikten inte varit att begränsa den krets som träffas av artiklarna 5–7 i avtalet.

Med hänsyn till innehållet i avtalet med Norge bör norska tjänstemän vara skyldiga att följa svensk rätt och instruktioner som meddelas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Liksom vid samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet är det tillräckligt att det av lag framgår att skyldigheten gäller när tjänstemännen utövar sina befogenheter. Tjänstemännen bör vara skyldiga att alltid kunna styrka sin behörighet och identitet.

Regeringen anser mot den här bakgrunden att bestämmelserna i 5 kap. 1 § lagen om internationellt polisiärt samarbete bör gälla också vid samarbete enligt avtalet med Norge. Paragrafen behöver inte ändras för att det ska uppnås.

Rubriken till 5 kap. lagen om internationellt polisiärt samarbete anger i sin nuvarande lydelse att kapitlet innehåller gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Eftersom bestämmelser i kapitlet i framtiden ska tillämpas även för samarbete enligt avtalet med Norge, behöver rubriken ändras så att den nämner avtalet.

7.2 Straffrättsligt skydd och ansvar

Regeringens förslag: Brottsbalkens regler om tjänstemäns särskilda straffrättsliga skydd och ansvar ska vara tillämpliga på norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge. Brottsbalkens förbud mot olaga diskriminering ska också vara tillämpligt på tjänstemännen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Diskrimineringsombudsmannen* noterar att även om brottsbalkens förbud mot olaga diskriminering görs tillämpligt på norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge, så kommer diskrimineringsförbudet i 2 kap. 17 § diskrimineringslagen (2008:567) inte att gälla för tjänstemännen.

Skälen för regeringens förslag: Svenska tjänstemän har ett särskilt straffrättsligt skydd enligt bestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman och våldsamt motstånd samt ett särskilt

straffrättsligt ansvar enligt bestämmelsen om tjänstefel (17 kap. 1, 2 och 4 §§ samt 20 kap. 1 § brottsbalken). Skyddet gäller bara i, och ansvaret bara vid, svensk myndighetsutövning. Tjänstemän omfattas vidare av bestämmelserna om tagande av muta, olaga diskriminering och brott mot tystnadsplikt (10 kap. 5 a §, 16 kap. 9 § och 20 kap. 3 § brottsbalken).

Utländska tjänstemän som utövar myndighet i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete är skyddade enligt 17 kap. 1, 2 och 4 §§ brottsbalken på motsvarande sätt som om det varit fråga om svensk myndighetsutövning. Utländska tjänstemän som utför uppgifter i Sverige enligt lagen är ansvariga för olaga diskriminering enligt 16 kap. 9 § brottsbalken på motsvarande sätt som den som är anställd i svensk allmän tjänst. Om uppgifterna innefattar myndighetsutövning, är tjänstemännen även ansvariga för tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken på motsvarande sätt som om det varit fråga om svensk myndighetsutövning (5 kap. 2 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Tjänstemännen är ansvariga för tagande av muta och brott mot tystnadsplikt utan särskild hänvisning.

Artikel 11 i avtalet med Norge innebär att utländska tjänstemän ska jämföras med hemstatens tjänstemän i straffrättsligt hänseende. Norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet bör därför omfattas av brottsbalkens regler om tjänstemäns särskilda straffrättsliga skydd och ansvar och av brottsbalkens bestämmelse om olaga diskriminering.

Enligt regeringen bör alltså bestämmelserna i 5 kap. 2 § lagen om internationellt polisiärt samarbete gälla också vid samarbete enligt avtalet med Norge. Paragrafen behöver inte ändras för att det ska uppnås. Som konstateras i avsnitt 7.1 behöver dock rubriken till kapitlet ändras så att den nämner avtalet.

Som regeringen anfört tidigare kan man vid mellanstatligt samarbete inte kräva att alla regler som gäller för svenska myndigheter också ska gälla för de utländska myndigheter med vilka samarbete sker (se prop. 2016/17:139 s. 39). Att diskrimineringslagen, som *Diskrimineringsombudsmannen* uppmärksammar, inte gäller för utländska tjänstemän är därför något som får accepteras.

7.3 Skadeståndsrättsligt ansvar

Regeringens förslag: Den svenska staten ska ersätta skador som norska tjänstemän orsakar vid samarbete enligt avtalet med Norge. Skadorna ska ersättas som om de vållats av en svensk tjänsteman.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Staten är under vissa förutsättningar ersättningsskyldig för en skada som vållas i tjänsten av en statlig arbetstagare, och ska också ersätta en skada som vållas genom fel eller försummare vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar (3 kap. 1 och 2 §§ skadeståndslagen [1972:207]). På vissa områden kompletteras den allmänna regleringen med särskilda regler.

Om utländska tjänstemän utför uppgifter i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete, ska den svenska staten i stället för den utländska myndigheten eller tjänstemannen ersätta skador som uppkommer

i samband med utförandet av uppgiften och som den utländska myndigheten eller tjänstemannen skulle ha varit skadeståndsskyldig för om svensk lag varit tillämplig på dem. Den svenska staten ska dock inte ersätta skador som uppkommer hos den utländska myndigheten eller tjänstemannen (5 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Om norska tjänstemän orsakar skador vid samarbete enligt avtalet med Norge ska Sverige, enligt artikel 11 i avtalet, ansvara för skadorna i enlighet med nationell lagstiftning. Skador hos den norska myndigheten eller tjänstemannen ska dock inte ersättas. Den svenska staten bör därför ersätta skador som uppkommer i samband med samarbete enligt avtalet och för vilka den norska myndigheten eller tjänstemannen skulle ha varit skadeståndsskyldig om svensk lag varit tillämplig på dem. Det bör dock inte gälla skador som uppkommer hos den norska myndigheten eller tjänstemannen.

Regeringens uppfattning är alltså att bestämmelserna i 5 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete bör gälla också vid samarbete enligt avtalet med Norge. Paragrafen behöver inte ändras för att det ska uppnås. Som konstateras i avsnitt 7.1 behöver dock rubriken till kapitlet ändras så att den nämner avtalet.

7.4 Svensk straffrättslig jurisdiktion

Regeringens bedömning: Det behövs inga särskilda bestämmelser om straffrättslig jurisdiktion.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Brott som begåtts i Sverige ska lagföras vid svensk domstol (2 kap. 1 § brottsbalken). Domsrätten kan begränsas av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller av överenskommelser med främmande makt (2 kap. 7 § brottsbalken). Den kan också begränsas i praktiken av att åtal i vissa fall bara får väckas efter förordnande av regeringen eller den regeringen bestämt.

Åtalsförordnande från regeringen krävs för brott som en utlänning begått i utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattat allmän ställning hos annan stat eller mellanfolklig organisation. Kravet gäller inte om gärningsmannen genom vilseledande uppgifter, förklädnad eller på något annat sätt har försökt dölja i vilken egenskap han eller hon har handlat (2 kap. 7 a § brottsbalken).

Utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete utövar tjänst som innefattar allmän ställning hos en annan stat. Som huvudregel krävs det därför enligt 2 kap. 7 a § brottsbalken åtalsförordnande från regeringen för brott som tjänstemannen begått i utövningen av tjänsten (se prop. 2016/17:139 s. 68).

Som utgångspunkt bör frågan om åtalsförordnande regleras på ett enhetligt sätt för utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete. Med hänsyn till att straffrättsliga förfaranden mot norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge kan aktualisera frågor av utrikespolitisk art, anser regeringen att det

bör krävas åtalsförordnande för att åtal ska få väckas för brott som tjänstemännen begått i utövningen av tjänsten. Eftersom tjänstemännen träffas av 2 kap. 7 a § brottsbalken i dess nuvarande lydelse kräver det inga författningsändringar.

Regeringens prövning av om åtalsförordnande ska meddelas får liksom annars avgöras efter en lämplighetsbedömning i det enskilda fallet. Förutom utrikespolitiska skäl kan det vara av betydelse t.ex. vilka förutsättningar som finns för lagföring i Sverige och om det pågår ett straffrättsligt förfarande i Norge.

Bortsett från kravet på åtalsförordnande bör inga avvikande regler gälla i fråga om förfarandet vid utövande av svensk domsrätt. Vid behov får t.ex. befintliga regler om internationell rättslig hjälp användas.

7.5 Tillsyn över norska tjänstemän

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några bestämmelser om tillsyn över norska tjänstemän.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Alla remissinstanserna utom *Sveriges advokatsamfund* tillstyrker eller har inga invändningar mot bedömningen. Advokatsamfundet anför att rättssäkerhet och kvalitet riskerar att försämrars om norska tjänstemän inte står under direkt tillsyn av svenska myndigheter.

Skälen för regeringens bedömning: Svenska tjänstemän står under tillsyn av bl.a. Riksdagens ombudsmän (JO) och Justitiekanslern (JK).

JO har till huvuduppgift att ta tillvara enskildas intresse av en lagenlig och korrekt behandling från myndigheternas sida. JO har tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar och i övrigt fullgör sina skyldigheter samt får uttala sig om huruvida en åtgärd av en myndighet eller en befattningshavare strider mot lag eller annan författning eller annars är felaktig eller olämplig. JO får som särskild åklagare väcka åtal mot en befattningshavare som genom att åsidosätta vad som åligger honom eller henne i tjänsten eller uppdraget har begått någon annan brottslig gärning än tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott samt har en partsliknande roll vid arbetsrättsliga ingripanden (1, 6 och 7 §§ lagen [1986:765] med instruktion för Riksdagens ombudsmän).

JK har bl.a. till uppgift att upptäcka systematiska fel i den offentliga verksamheten. JK har i likhet med JO tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar och i övrigt fullgör sina skyldigheter (1 § lagen [1975:1339] om justitiekanslerns tillsyn). Tillsynen motsvarar i huvudsak den som JO utövar.

Utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete står inte under tillsyn av JO eller JK utan av myndigheterna i sina hemländer (se prop. 1999/2000:64 s. 113 och prop. 2016/17:139 s. 71).

Enligt artikel 12 i avtalet med Norge ska utländska tjänstemän i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmelser, omfattas av lagstiftningen i sin hemstat. Vid genomförandet av Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete bedömdes att

motsvarande reglering i Prümrådsbeslutet var svår att förena med en ordning där utländska tjänstemän ställs under JO:s och JK:s tillsyn (se prop. 2016/17:139 s. 71). Att ställa norska tjänstemän under svensk tillsyn skulle också avvika från vad som gäller i dag när utländska tjänstemän tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete. Regeringen anser därför att tjänstemännen inte bör stå under tillsyn av JO eller JK.

Samarbete enligt avtalet med Norge är inte som sådant undantaget från svensk tillsyn. Eftersom insatser inom ramen för samarbetet ska ledas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, omfattas insatserna av tillsynen. Det ger JO och JK möjlighet att, inom ramen för en granskning av en insats, utreda och bedöma även norska tjänstemäns agerande. En sådan granskning kan resultera i kritik mot den svenska myndigheten eller ett svenskt befäl. För att möjliggöra ett disciplinförfarande i Norge kan det också vara naturligt att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, när det finns skäl för det, kommunicerar resultatet av en granskning till den myndighet med vilken samarbete skett (se prop. 2016/17:139 s. 71).

Sammantaget anser regeringen, till skillnad från *Sveriges advokatsamfund*, att samarbetet får anses omgärdat av tillräckliga rättssäkerhetsgarantier även om norska tjänstemän inte ställs direkt under JO:s och JK:s tillsyn.

7.6 Arbetsrätt och arbetsmiljö

Regeringens bedömning: Det behövs inga författningsändringar för att norska tjänstemän ska omfattas av norsk lagstiftning när det gäller avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Det bör inte införas några särskilda bestämmelser om arbetsmiljö.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Arbetsrätt

I svensk rätt styrs frågan om tillämplig lag för avtalsförpliktelser i första hand av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I-förordningen). Enligt Rom I-förordningen gäller bl.a. att ett individuellt anställningsavtal ska vara underkastat lagen i det land där eller från vilket den anställde utför sitt arbete, även om han eller hon tillfälligt utför sitt arbete i ett annat land (artikel 8.2 i förordningen).

Rom I-förordningen gäller bara anställningsavtal som ingåtts efter den 17 december 2009 (artikel 28 i förordningen). För avtal som ingåtts dessförinnan, men tidigast den 1 juli 1998, gäller enligt allmänna principer den upphävda lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (se prop. 2013/14:243 s. 56). Av lagen följer att bl.a. artikel 6.2 i konventionen den 19 juni 1980 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska tillämpas. Enligt den artikeln ska ett individuellt anställningsavtal vara underkastat

lagen i det land där den anställde vanligtvis utför sitt arbete, även om han eller hon tillfälligt är sysselsatt i ett annat land. För avtal som ingåtts före den 1 juli 1998 gäller oskrivna lagvalsregler, enligt vilka den rättsordning som har starkast och mest relevant anknytning till ett anställningsavtal ska tillämpas.

Trots att ett anställningsavtal lyder under ett annat lands lag enligt de ovan återgivna lagvalsreglerna, kan s.k. internationellt tvingande regler tillämpas under vissa förhållanden.

Enligt artikel 12 i avtalet med Norge ska utländska tjänstemän i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmelser, omfattas av lagstiftningen i sin hemstat. Artikeln får anses avse regleringen av avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Vid en tillämpning av de lagvalsregler som gäller, kommer norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge att omfattas av norsk lagstiftning när det gäller förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, förutom i vissa undantagssituationer som följer av den internationella privaträtten. Regeringen bedömer därför att det inte krävs någon särskild reglering i den här delen.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljölagen (1977:1160) gäller alla arbetstagare inom Sveriges territorium, inbegripet utländska arbetstagare som bara befinner sig här tillfälligt. Det betyder att arbetsmiljölagen kommer att gälla för norska tjänstemän vid samarbete enligt avtalet med Norge. Om arbetsmiljölagen också kan hävdas i förhållande till de norska myndigheter där tjänstemännen är anställda, och om det är möjligt att t.ex. besluta förelägganden eller förbud mot myndigheterna, får avgöras av rättstillämpningen.

Arbetsmiljölagens utgångspunkt är att arbetsmiljöansvaret ligger på arbetsgivaren. Som konstaterades vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete, saknar utländska tjänstemäns anställningsmyndigheter i stor utsträckning inflytande över omständigheterna i Sverige (se prop. 2016/17:139 s. 73). Det kan därför, trots att inget sådant krav ställs i avtalet med Norge, vara rimligt att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen tar ett visst ansvar för norska tjänstemäns arbetsmiljö här. Regeringen anser dock att det är olämpligt att lägga fast ett sådant ansvar i lag. Liksom vid samarbete enligt rådsbesluten får arbetsmiljöfrågan bli en av de frågor som måste diskuteras med samarbetsmyndigheterna och lösas på lämpligt sätt.

8 Samarbete mellan särskilda insatsgrupper i Norge

När avtalet med Norge har trätt i kraft kan Norge komma att begära bistånd från Sverige enligt avtalet. Det finns ingen skyldighet att tillmötesgå en sådan begäran, som i stället antingen kan beviljas, helt eller delvis, eller avslås (artikel 4).

Svenska tjänstemäns möjlighet att utöva myndighet vid samarbete i Norge regleras av den norska lagstiftningen och kräver därför ingen svensk författningsreglering (jämför prop. 1999/2000:64 s. 94 och prop. 2016/17:139 s. 74). Tjänstemännens medverkan i insatser i Norge aktualiserar dock vissa andra frågor som övervägs nedan.

8.1 Skadeståndsrättsligt ansvar

Regeringens förslag: Den svenska staten ska inte ersätta skador som svenska tjänstemän vållar vid samarbete i Norge.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Staten är under vissa förutsättningar ersättningsskyldig för en skada som vållas i tjänsten av en statlig arbetstagare, och ska också ersätta en skada som vållas genom fel eller försumelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar (3 kap. 1 och 2 §§ skadeståndslagen). På vissa områden kompletteras den allmänna regleringen med särskilda regler.

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar är inte tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma gäller när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet eller Atlasrådsbeslutet (5 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Reglerna har sin bakgrund i att en skadelidande inte bör kunna rikta anspråk mot både den svenska staten och den stat där skadan vållats, när den senare staten åtagit sig att ersätta skadan som om den orsakats av statens egna tjänstemän (se prop. 1999/2000:64 s. 114 och prop. 2016/17:139 s. 76 f.).

Av artikel 11 i avtalet med Norge följer att Norge ska ersätta skador som svenska tjänstemän vållar där. Av den anledningen bör en skadelidande inte kunna rikta anspråk mot den svenska staten. Regeringen föreslår därför att bestämmelserna i 5 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete ska utvidgas till att gälla också skador i samband med samarbete enligt avtalet med Norge.

Rubriken till 5 kap. lagen om internationellt polisiärt samarbete anger i sin nuvarande lydelse att kapitlet innehåller gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Som konstateras i avsnitt 7.1 behöver rubriken till kapitlet ändras så att den nämner avtalet med Norge.

8.2 Svensk straffrättslig jurisdiktion

Regeringens bedömning: Det behövs inga särskilda bestämmelser om straffrättslig jurisdiktion.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Brott som begåtts utomlands av en svensk medborgare ska lagföras vid svensk domstol. Som huvudregel gäller att gärningen ska vara straffbar även på gärningsorten och att en strängare påföljd inte får dömas ut än vad som följer av lagen där (2 kap. 2 § brottsbalken). Domsrätten är mer omfattande i vissa fall. Lagföring ska t.ex. även annars ske vid svensk domstol, om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt (2 kap. 3 § brottsbalken).

För att åtal ska få väckas för brott som begåtts utomlands, krävs åtalsförordnande från regeringen eller den regeringen bestämt. Brott som begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt, är dock undantagna från kravet (2 kap. 5 § brottsbalken).

De särskilda bestämmelser för bl.a. polismän som redovisas ovan infördes i samband med genomförandet av Schengenkonventionen och avtalet med Danmark. Förutom brott som begåtts i samband med samarbete enligt de överenskommelserna, omfattar bestämmelserna bl.a. brott som begåtts i samband med samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Sverige har inte genom någon av överenskommelserna åtagit sig att oinskränkt kunna åtala och döma sina tjänstemän för gärningar som de begått i samband med att de utfört uppgifter i en annan stat, men det har ändå ansetts nödvändigt att sådana möjligheter finns (se prop. 1999/2000:64 s. 120 f. och prop. 2016/17:139 s. 75).

Inte heller avtalet med Norge innebär något åtagande för Sverige att oinskränkt kunna åtala och döma svenska tjänstemän för gärningar som de begår i samband med att de utför uppgifter utomlands. Avtalet hindrar dock inte bestämmelser med det innehållet i svensk rätt.

Som utgångspunkt bör frågan om straffrättslig jurisdiktion regleras på ett enhetligt sätt för svenska tjänstemän som utför arbetsuppgifter i en annan stat enligt internationella överenskommelser som Sverige tillträtt. Som konstaterades vid genomförandet av Prümrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete (se prop. 2016/17:139 s. 75), finns det dessutom begränsningar i bl.a. lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder som kan innebära att det inte är möjligt att överlämna en svensk tjänsteman som misstänks för brott. Enligt regeringen bör svenska domstolar därför vara oinskränkt behöriga att pröva även åtal för brott som begåtts i tjänsten i Norge av svenska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge. Trots att Norge kan vilja ta hand om lagföringen av gärningar som begåtts där, bör det inte finnas något krav på åtalsförordnande.

Den föreslagna ordningen kräver inga författningsändringar.

Regeringens bedömning: Det behövs inga författningsändringar för att svenska tjänstemän ska omfattas av svensk lagstiftning när det gäller avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Det bör inte införas några särskilda bestämmelser om arbetsmiljö.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Arbetsrätt

I avsnitt 7.6 finns en redogörelse för svenska lagvalsregler för avtalsförpliktelser.

Enligt artikel 12 i avtalet med Norge ska utländska tjänstemän i tjänsterätligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmelser, omfattas av lagstiftningen i sin hemstat. Artikeln får anses avse regleringen av avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Vid en tillämpning av de lagvalsregler som gäller kommer svenska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge att omfattas av svensk lagstiftning i fråga om förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Regeringen bedömer därför att det inte krävs någon särskild reglering i den här delen.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljölagen är som huvudregel inte tillämplig utanför Sveriges gränser. När svenska arbetstagare utför arbete utomlands för en svensk arbetsgivare, kan arbetsgivaren dock ha vissa skyldigheter enligt lagen. Vid vissa internationella insatser gäller dessutom särskilda regler.

Vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete gjordes bedömningen att det saknades tillräckliga skäl för att införa en särreglering som sträckte ut arbetsmiljölagens tillämplighet vid samarbete utomlands (se prop. 2016/17:139 s. 78 f.). Regeringen anser att det saknas anledning att göra en annan bedömning nu.

Arbetsmiljölagen kommer alltså i princip inte att gälla vid samarbete i Norge. Liksom vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete, kan det finnas skäl att framhålla att det i det ansvar enligt arbetsmiljölagen som ändå gäller, måste anses ingå en skyldighet att tillsammans med utländska myndigheter beakta arbetsmiljörisker när samarbete planeras. Inför en insats finns det också ett ansvar enligt lagen för att svenska tjänstemän är förberedda och lämpliga för arbetsuppgifterna, t.ex. genom att ha ändamålsenlig utbildning och utrustning, och efter en insats ett ansvar för t.ex. krisstöd, rehabilitering och företagshälsovård (se prop. 2016/17:139 s. 78 f.).

Regeringens förslag: Regeringen ska få meddela föreskrifter om att vapenlagens krav på tillstånd inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller ammunition till sådana vapen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Vapenlagen (1996:67) gäller, såvitt nu är av intresse, inte skjutvapen och ammunition som innehas av den svenska staten (1 kap. 8 § vapenlagen). Polismän förfogar sannolikt i många fall över sina tjänstevapen och sin ammunition på ett sådant sätt att staten inte kan anses inneha utrustningen. Vapenlagens bestämmelser är då, som utgångspunkt, tillämpliga. Bestämmelserna innebär bl.a. att skjutvapen och ammunition inte får innehas eller föras in till Sverige utan tillstånd (2 kap. 1 § vapenlagen).

Regeringen får meddela föreskrifter om att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § vapenlagen inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, och har med stöd av bemyndigandet föreskrivit att krav på tillstånd inte gäller skjutvapen som staten har lämnat över till den personkretsen (11 kap. 1 § c vapenlagen och 2 kap. 2 § vapenförordningen [1996:70]). Som en följd finns det inte heller något krav på tillstånd till innehav av ammunition till vapnen (2 kap. 8 § vapenlagen).

Regeringen kan däremot, med hänsyn till hur 11 kap. 1 § c vapenlagen är formulerad, i dag inte anses ha någon möjlighet att meddela föreskrifter som innebär att vapenlagens krav på tillstånd inte ska gälla införsel av tjänstevapen eller ammunition till sådana vapen. Enligt regeringen saknas det skäl att upprätthålla kravet på tillstånd till införsel när det gäller den aktuella utrustningen. Ett undantag från kravet skulle underlätta återinförsel av skjutvapen och ammunition som svenska tjänstemän använt vid samarbete enligt avtalet med Norge, men också återinförsel efter annat internationellt samarbete. Som en jämförelse kan det vidare noteras att det sedan länge finns ett undantag för bl.a. enskilda personers införsel av skjutvapen och ammunition som får innehas för personligt bruk (2 kap. 13 § vapenlagen).

Regeringen föreslår mot den här bakgrunden att den bemyndigas att meddela föreskrifter om att vapenlagens krav på tillstånd inte ska gälla införsel av dels skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, dels ammunition till sådana vapen. Förslaget är utformat utifrån det ovan nämnda bemyndigandet om innehav av skjutvapen, men omfattar alltså även ammunition. Att förslaget behöver omfatta ammunition beror på att undantagsregeln för ammunition i 2 kap. 8 § vapenlagen inte gäller införsel.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Prop. 2019/20:38

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2020.

Regeringens bedömning: Det behövs inga övergångsbestämmelser.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Enligt promemorians förslag ska lagändringarna träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget och bedömningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Norge har meddelat att de krav som för norsk del ställs för ikraftträdandet av avtalet med Norge har uppfyllts. Om riksdagen godkänner avtalet, kan Sverige meddela att också våra nationella krav är uppfyllda. Avtalet kommer då, i enlighet med artikel 14, att träda i kraft 30 dagar därefter.

Eftersom Norge har underrättat Sverige om att de norska krav som gäller för ikraftträdandet är uppfyllda, är det inte längre oklart när avtalet med Norge kan träda i kraft. Det behöver därför inte överlämnas till regeringen att besluta om lagändringarnas ikraftträdande. Regeringen anser att ändringarna bör börja gälla så snart som möjligt och föreslår ett ikraftträdande den 1 april 2020.

Ändringarna i lagen om internationellt polisiärt samarbete innebär bl.a. att riksdagen bemyndigar regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att i särskilda fall överlåta vissa förvaltningsuppgifter till Norge. Eftersom uppgifterna innefattar myndighetsutövning, krävs antingen att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenar sig om beslutet om bemyndigandet, eller att beslutet fattas i den ordning som gäller för stiftande av grundlag (10 kap. 6 och 8 §§ regeringsformen). Samma förfarande ska följas vid riksdagens godkännande av avtalet med Norge (10 kap. 3 § regeringsformen).

Det behövs inga övergångsbestämmelser.

10 Konsekvenser

Regeringens bedömning: De kostnader som förslagen kan ge upphov till ryms inom ramen för befintliga anslag.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Förslagen i propositionen gör det möjligt att begära bistånd från norska särskilda insatsgrupper enligt avtalet med Norge för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra terroristbrott. Genom förslagen stärks den svenska förmågan att bekämpa terrorism ytterligare.

Vid samarbete enligt avtalet med Norge kommer det att uppkomma vissa kostnader. Enligt artikel 10 i avtalet ska varje stat stå för sina kostnader. Världstaten ska dock stå för kostnaderna för utländska tjänstemäns uppehälle, om inget annat avtalas.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen kan redan samarbeta med utländska myndigheter enligt bl.a. Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. De kostnader som samarbete enligt rådsbesluten kan ge upphov till bedömdes kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag (se prop. 2016/17:139 s. 83 f.). Med hänsyn till den bedömningen, och till att det bistånd som omfattas av avtalet med Norge är samma bistånd som omfattas av Atlasrådsbeslutet, bedömer regeringen att de kostnader som förslagen i propositionen kan ge upphov till ryms inom ramen för befintliga anslag.

Förslagen påverkar inte kostnaderna eller intäkterna för kommuner eller landsting och saknar betydelse för den kommunala självstyrelsen, sysselsättningen, den offentliga servicen i olika delar av landet och små företags villkor i förhållande till större företags. Förslagen påverkar inte heller jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

1 kap.

3 § I lagen avses med

– *Schengenkonventionen*: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

– *avtalet med Danmark*: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

– *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet med Danmark,

– *Prömrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

– *Atlasrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,

– *avtalet med Norge*: avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer,

– *referensuppgifter*: registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en dna-profil från den ickekodifierande delen av personens dna,

– *CBE-direktivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,

– *VIS-rådsbeslutet*: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott, och

– *avtalet med USA*: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

I paragrafen anges vad som avses med vissa uttryck som används i lagen.

Ändringen innebär att det i paragrafen anges vilken internationell överenskommelse som avses med avtalet med Norge. Frågan behandlas i avsnitt 6.8.

4 a kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Norge

1 § Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge.

Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

Paragrafen, som är ny, behandlar vilka svenska myndigheter som får begära bistånd enligt avtalet med Norge och vad biståndet kan bestå av. Den behandlas i avsnitt 6.1 och 6.8.

I *första stycket* anges att regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge. Med en särskild insatsgrupp avses samma sak som vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet (se 4 kap. 1 och 4 §§).

I *andra stycket* anges att biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och att det kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion. Biståndet motsvarar alltså det som omfattas av Atlasrådsbeslutet (se 4 kap. 4 §).

2 § Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet ska också tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge.

Paragrafen, som är ny, föreskriver att vissa bestämmelser om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet också ska tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge. Den behandlas i avsnitt 6.1–6.8.

De bestämmelser som ska tillämpas rör krav för att bistånd ska få begäras (4 kap. 5 och 6 §§), överlåtelse av förvaltningsuppgifter (4 kap. 7 §), överenskommelser om samarbete (4 kap. 8 §), behöriga utländska tjänstemän och ledning (4 kap. 9 §), utländska tjänstemäns befogenheter (4 kap. 10 §) och utländska tjänstemäns användning av tjänstevapen och

Prop. 2019/20:38 annan liknande utrustning (4 kap. 11 §). Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ kommenteras i prop. 2016/17:139 s. 96–100.

3 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge.*

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge. Den behandlas i avsnitt 6.8.

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prüm-rådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet och avtalet med Norge

4 § Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prüm-rådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet eller avtalet med Norge.

Paragrafen behandlar svenska statens ansvar för skador som svenska tjänstemän vållar i samband med tjänstgöring utomlands.

Ändringen innebär att paragrafens tillämpningsområde utökas till att avse även skador som vållas vid samarbete enligt avtalet med Norge. Ändringen behandlas i avsnitt 8.1.

Även om det inte nu görs några ändringar i 5 kap. 1–3 §§ kommer också de paragraferna, som tas upp i avsnitt 7.1–7.3, att gälla för samarbete enligt avtalet med Norge.

11.2 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

11 kap.

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

- statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,
 - den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller
 - frivilliga försvarsorganisationer,
- d) att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,
- e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,
- f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige,
- g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §, *och*
- h) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller ammunition till sådana vapen.*

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen att meddela vissa föreskrifter.

Ändringen innebär att det införs en ny punkt, *h*, som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller ammunition till sådana vapen. Punkten har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Ändringen behandlas i avsnitt 8.4.

Avtal mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer

Artikel 1

Syfte

Konungariket Sveriges regering och Konungariket Norges regering önskar säkerställa ett effektivt samarbete mellan de särskilda insatsgrupperna i Sverige och Norge, så att de snabbt ska kunna bistå varandra i samband med hanteringen av krissituationer när uppdraget kan genomföras på ett bättre sätt genom ett sådant samarbete.

Detta avtal fastställer de övergripande ramar och bestämmelser som ska göra det möjligt för de särskilda insatsgrupperna i en stat att ge bistånd och verka på den andra statens territorium i de fall de begärts att bistå.

Artikel 2

Tillämpningsområde

Detta avtal gäller för ömsesidigt bistånd mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i samband med hanteringen av krissituationer på respektive stats territorium.

Detta avtal kompletterar kapitel 5 i rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (Prümrådsbeslutet), jfr med avtalet mellan Europeiska unionen och Island och Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i rådets beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet, och rådets beslut 2008/616/RIF av den 23 juni 2008 om genomförande av beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet, med bilaga av den 26 november 2009 (norskt associationsavtal till Prümrådsbeslutet).

Sverige har genomfört bestämmelserna i rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper (Atlasrådsbeslutet). Detta avtal uppfyller de förutsättningar som anges i Atlasrådsbeslutet och ska inte påverka Sveriges förbindelser med andra medlemsstater i Europeiska unionen eller statens åtaganden enligt sådana rättsakter som antagits enligt bestämmelserna om polisiärt och straffrättsligt samarbete i avdelning VI i EU-fördraget (numera avdelning V i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

Artikel 3

Definitioner

Med särskilda insatsgrupper avses brottsbekämpande myndigheters enheter som är specialiserade på att hantera krissituationer.

I Norge är detta främst polisens nationella beredskapsresurser, det vill säga beredskapstruppen, helikoptertjänsten, bombtjänsten, kris- och gisslanförhandlingstjänsten samt teknisk/taktisk spaning.

I Sverige avses med särskild insatsgrupp en brottsbekämpande enhet som för en enskild biståndsinsats pekas ut av svensk behörig myndighet i enlighet med nationell lagstiftning, exempelvis polisens nationella insatsstyrka eller nationella bombskyddet.

Med krissituation avses varje situation där behörig myndighet i en stat har skäl att tro att det föreligger en straffbar handling som innebär ett allvarligt, direkt hot mot personer, egendom, infrastruktur eller institutioner i staten.

För Norge kan det omfatta situationer som terrorism, gisslantagning, kapning och annan grov kriminalitet där liv och hälsa eller viktiga samhällsintressen är hotade.

Sverige kan exempelvis begära bistånd för krissituationer som kan omfatta handlingar som kan utgöra terroristbrott enligt nationell rätt.

Med behörig myndighet avses den nationella myndighet som enligt nationella bestämmelser får begära eller bemyndiga användning av de särskilda insatsgrupperna.

Artikel 4

Förfaranden för bistånd

Begäran om bistånd kan göras när det anses lämpligt i samband med hanteringen av en krissituation. Begäran kan omfatta operativt stöd, tillhandahållande av utrustning eller expertis.

De praktiska detaljer och bestämmelser om genomförande som kompletterar detta avtal ska avtalas direkt mellan respektive stats behöriga myndighet inför varje biståndsuppdrag.

Begäran om bistånd kan göras av nationell behörig myndighet i värdstaten. De avtalsslutande parterna ska verka för att bistånd ska kunna ges så skyndsamt som möjligt, särskilt i brådskande situationer som kan innebära fara för människors liv eller hälsa eller omfattande skada på egendom.

Begäran ska vara skriftlig, men kan i brådskande situationer göras och behandlas muntligen och så snart som möjligt bekräftas i skrift.

Begäran ska innehålla information som tydligt fastställer de praktiska detaljerna för genomförandet av biståndet. Begäran kan beviljas helt eller delvis, eller avslås. Behörig myndighet som mottar begäran kan även föreslå en annan typ av åtgärd.

De särskilda insatsgrupperna bör, i samband med att det uppstår en krissituation, genom planering och förberedelser skapa förutsättningar för att bistånd enligt detta avtal ska kunna ges så effektivt som möjligt.

Artikel 5

Genomförande av biståndsuppdraget

Inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge det avtalade biståndet, om så krävs med användning av maktmedel och vapen.

De ska verka i enlighet med värdstatens lagar och regler, samt inom ramen för sina befogenheter enligt sin stats nationella lagstiftning.

Artikel 6

Ledning

Inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten ska verka på värdstatens ansvar, under dess bemyndigande och ledning samt följa de instruktioner som ges av behörig myndighet i värdstaten.

Artikel 7

Polisiära befogenheter, tjänsteuniform och tjänstelegitimation

Inlånade tjänstemän ska ges de befogenheter som är nödvändiga för att kunna ge det avtalade biståndet.

Polisiära befogenheter kan ges till inlånade tjänstemän som har polisiära befogenheter i sin hemstat.

Inlånade tjänstemän som deltar i en operation i värdstaten får bära sin nationella tjänsteuniform och ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet.

Artikel 8

Användning av tjänstevapen, ammunition och övrig utrustning

Inlånade poliser som ges polisiära befogenheter i värdstaten ska ha samma rätt att använda tjänstevapen och annan utrustning som polisen i värdstaten. Andra tjänstemän får bara använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer.

Den andra statens poliser får endast använda vapen och utrustning som motsvarar sådan utrustning och vapen som poliser i värdstaten använder.

Artikel 9

Gränsövergång

Inlånade tjänstemän kan i enlighet med vad som överenskommits enligt artikel 4 korsa gränsen och transporteras till värdstaten med fordon på land, på vatten eller i luften.

Om ett civilt fordon eller ett fordon utmärkt med officiella beteckningar används, ska inlånade tjänstemän omfattas av samma trafikbestämmelser som värdstatens tjänstemän.

Artikel 10

Kostnader

Varje stat ska stå för sina egna kostnader i samband med genomförandet av avtalet, men värdstaten ska stå för kostnaderna för de inlånade tjänstemännens uppehålle, såvida ingenting annat avtalas i samband med uppdraget.

Artikel 11

Ersättningsskyldighet och straffansvar

När inlånade tjänstemän verkar i värdstaten ska värdstaten i enlighet med sin nationella lagstiftning ansvara för de eventuella skador som de förorsakar under sina insatser. En stat ska dock inte ersätta skador som uppkommer hos den andra statens myndighet eller tjänsteman.

När den skada som avses i första stycket följer av grov oaktsamhet eller avsiktlig försummelse, får värdstaten begära att hemstaten ska ersätta de belopp som värdstaten har betalat ut för att gottgöra offren eller de personer som på offrens vägnar har rätt till ersättning.

Tjänstemän som i enlighet med detta avtal verkar på den andra statens territorium ska i fråga om brott som de begår eller brott som de utsätts för

jämställas med värdstatens tjänstemän, om inte annat följer av något annat avtal som är bindande för staterna.

Prop. 2019/20:38
Bilaga 1

Artikel 12

Arbetsrätt

Tjänstemän som i enlighet med detta avtal verkar på den andra statens territorium ska i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller de disciplinära bestämmelserna, omfattas av den tillämpliga lagstiftningen i sin egen stat.

Artikel 13

Övningar m.m.

De behöriga myndigheterna i Sverige och Norge bör samverka, exempelvis genom övningar, för att skapa förutsättningar för effektivt bistånd i enlighet med detta avtal.

Artikel 14

Ikraftträdande m.m.

Detta avtal träder i kraft trettio (30) dagar efter den dag då avtalsparterna på diplomatisk väg skriftligen har meddelat varandra om att de nationella krav som respektive stat ställer för ikraftträdande av avtalet har uppfyllts.

Parterna ska i samband med att avtalet träder i kraft på diplomatisk väg underrätta varandra om vilka som är de behöriga myndigheterna som kan begära, bevilja eller avslå bistånd enligt artikel 4.

Avtalet kan ändras genom ett skriftligt avtal mellan avtalsparterna.

Tvister om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal ska lösas genom förhandlingar mellan de behöriga myndigheterna. Tvister som de behöriga myndigheterna inte kan lösa i samförstånd ska avgöras av avtalsparterna.

Avtalsparterna kan säga upp detta avtal genom ett skriftligt meddelande på diplomatisk väg. Avtalet upphör att gälla sex (6) månader efter den dag då den andra avtalsparten har mottagit meddelandet eller vid en senare tidpunkt, om en sådan anges i meddelandet.

Till bekräftelse härav har de undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta avtal.

Som skedde i Stockholm den 4 september 2018 i två exemplar på svenska och norska, vilka båda texter är lika giltiga.

För Konungariket Sveriges rege- För Konungariket Norges regering
ring

Sammanfattning av promemorian Avtal med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer (Ju2019/00432/L4)

I promemorian föreslås att riksdagen ska godkänna ett avtal med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer. I promemorian föreslås också författningsändringar som genomför avtalet i svensk rätt.

Förslagen innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få samarbeta med norska myndigheter genom att ta emot bistånd från norska särskilda insatsgrupper. Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion. Vid operationer av det senare slaget ska norska tjänstemän kunna ges polisiära befogenheter i Sverige.

Förslagen anknyter till de befintliga bestämmelserna om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet och möjliggör ett sådant samarbete som hade kunnat ske om Norge tillämpat rådsbeslutet.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

dels att 1 kap. 3 §, rubriken till 5 kap. och 5 kap. 4 § ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I lagen avses med

– *Schengenkonventionen*: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

– *avtalet med Danmark*: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

– *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet med Danmark,

– *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

– *Atlasrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,

– *avtalet med Norge*: avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i kris-situationer,

– *referensuppgifter*: registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en dna-profil från den ickekodifierande delen av personens dna,

– *CBE-direktivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,

– *VIS-rådsbeslutet*: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott, och

– *avtalet med USA*: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

4 a kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Norge

1 §

Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge.

Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

2 §

Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet ska också tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge.

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet och avtalet med Norge

4 §

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonven-

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonven-

tionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet *eller* Atlasrådsbeslutet.

tionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet *eller avtalet med Norge.*

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §¹

Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller
– frivilliga försvarsorganisationer,

d) att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige, och

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §.

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige,

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §, och

h) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av

– skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller

¹ Senaste lydelse 2015:335.

– *ammunition till sådana vapen.*

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Arbetsgivarverket, Arbetsmiljöverket, Datainspektionen, Diskrimineringsombudsmannen, Ekobrottsmyndigheten, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Luleå, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Inspektionen för strategiska produkter, Justitiekanslern, Kammarrätten i Stockholm, Kustbevakningen, Malmö tingsrätt, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Riksdagens ombudsmän, Svenska pistolskytteförbundet, Sveriges advokatsamfund, Säkerhetspolisen, Transportstyrelsen, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Umeå universitet (Juridiska institutionen) och Östersunds tingsrätt.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Civil Rights Defenders, Offentliganställdas förhandlingsråd (OFR/S, P, O), Service- och kommunikationsfacket (Seko), Svenska skyttesportförbundet och Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco-S).

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

dels att 1 kap. 3 §, 5 kap. 4 § och rubriken till 5 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I lagen avses med

– *Schengenkonventionen*: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

– *avtalet med Danmark*: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

– *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet med Danmark,

– *Prämrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

– *Atlasrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,

– *avtalet med Norge*: avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer,

– *referensuppgifter*: registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en dna-profil från den ickekodifierande delen av personens dna,

– *CBE-direktivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,

– *VIS-rådsbeslutet*: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott, och

– *avtalet med USA*: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

4 a kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Norge

1 §

Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge.

Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

2 §

Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet ska också tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge.

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet och avtalet med Norge

4 §

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i sam-

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna

band med samarbete enligt avtalet
med Danmark, Prümrådsbeslutet
eller Atlasrådsbeslutet.

vållas i samband med samarbete
enligt avtalet med Danmark,
Prümrådsbeslutet, Atlasråds-
beslutet *eller avtalet med Norge.*

Prop. 2019/20:38
Bilaga 5

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §¹

Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller
– frivilliga försvarsorganisationer,

d) att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige, *och*

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §.

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige,

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §, *och*

h) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av

– skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten,

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2019-10-02

Närvarande: F.d. justitierådet Eskil Nord samt justitieråden Kerstin Calissendorff och Inga-Lill Askersjö

Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i kris-situationer

Enligt en lagrådsremiss den 26 september 2019 har regeringen (Justitie-departementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete,
2. lag om ändring i vapenlagen (1996:67).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Håkan Sellman.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i vapenlagen

11 kap. 1 §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter i vissa frågor vilka anges i punktform. Nu tillförs en punkt h), som är uppdelad i två strecksatser.

De två strecksatserna är inte självständiga i förhållande till varandra, så som normalt är fallet. I stället är den andra strecksatsen beroende av den första, eftersom den innehåller en i sammanhanget olämplig bakåtsyftning.

Lagrådet förordar att bestämmelsen i den nya punkten h) formuleras som löpande text, dvs. utan strecksatser.

Övrigt lagförslag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 november 2019

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Eriksson, Ekström, Dahlgren, Ernkrans, Lindhagen, Hallberg, Nordmark, Micko

Föredragande: statsrådet Damberg

Regeringen beslutar proposition Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer